

VI TAR ANSVAR FOR FREMTIDEN

Det er ikke tilstrekkelig å si at politikk er det muliges kunst.

Den skal være noe mer.

Den politikk som er i pakt med framtiden, må gå ut på å gjøre mulig i morgen det som er umulig i dag.

Forslag til budsjett for Halden kommune 2013

Innholdsfortegnelse

INNLEDNING.....	3
VÅR VISJON	3
HOVEDPUNKTER.....	3
BUDSJETT/REGNSKAPSMESSIG RAPPORTERING	4
JÅ.KOMMUNE.....	4
EFFEKTIVISERINGER OG FORBEDRINGER	5
FOKUS TILTAKSOMRÅDER MED LANGSIKTIG VIRKNING OG FOR BUDSJETTÅRET 2013.	5
BUDSJETTET SEKTOR FOR SEKTOR.....	8
PERSONAL, ØKONOMI, UTVIKLING – RÅDMANN, POLITISK, FELLESFUNKSJONER – NAV	8
NÆRINGSUTVIKLING:.....	10
UNDERVISNING OG OPPVEKST.....	11
HELSE OG OMSORG	14
<i>Helsehus og samhandlingsreform.</i>	14
<i>Boligsosialt utviklingsprogram</i>	14
<i>Effektivisering og omstilling</i>	15
<i>Omsorgsteknologi</i>	16
<i>Prioriteringer/ endringer :</i>	17
TEKNISK SEKTOR.....	18
<i>Kommunalsjef, lønnsoppgjør, premieavvik pensjon</i>	18
<i>Miljø og landbruk. Plan og Byggesak</i>	18
<i>Endring av gebyr for reguleringsplaner</i>	19
<i>Teknisk forvaltning - Eiendom og Prosjektering</i>	20
<i>Brannvesen</i>	20
<i>Teknisk Drift</i>	20
<i>Vann, Avløp og Renovasjon</i>	21
<i>Rokke avfallsanlegg</i>	21
HAVN	21
KULTUR OG IDRETT	23
INVESTERINGER.....	25
BUDSJETT 2013. FORSLAG TIL VEDTAK I KOMMUNESTYRET	26
VEDLEGG	29

Innledning

Budsjett er utarbeidet av samarbeidspartiene Høyre, Venstre, Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og Miljøpartiet De Grønne. Dette budsjett er utarbeidet på grunnlag av vedtatt økonomiplan og rådmannens budsjettforslag for 2013.

Halden kommune hadde i 2011 et underskudd på 143 millioner. Året 2012 startet med en prognose på -110 millioner. Pr oktober har Halden kommune en prognose for 2012 på -50 millioner. Dette viser at trenden har snudd og at vi er på vei til å få kontroll over økonomien. Halden kommune har hatt ubalanse mellom løpende inntekter og kostnader siden 2006. Regnskapsmessig balanse har vært mulig ved bruk av tidligere avsatte midler. Den muligheten finnes ikke lenger som følge av at avsatte midler er brukt. Felles mål er å skape langsiktig balanse mellom løpende utgifter og inntekter i kommunen. Dette arbeidet er godt i gang i 2012 og arbeidet må fortsette i 2013.

Vår visjon

Halden kommune skal sikre et verdig og godt tilbud av tjenester til Haldens innbyggere. Halden skal være en god og trygg by å bo og vokse opp i, med skoler og barnehager som stimulerer til utvikling og kreativitet. Halden skal ha et næringsliv med attraktive og lønnsomme arbeidsplasser. Halden skal ha et levende kulturliv og mangfoldig fritidstilbud til innbyggerne. Det skal være trygt og godt å bli gammel i Halden. Halden kommune skal være et attraktivt bosted og et ønsket sted å etablere ny næring. Vi skal ta vare på naturmiljøet og sikre en langsiktig bærekraftig utvikling i hele kommunen.

For at vår visjon skal bli virkelig på alle områder, må det skapes kontroll over økonomien og det må sikres at denne kontrollen opprettholdes over tid.

Hovedpunkter

I rådmannens budsjettforslag s 16 står hovedpunkter beskrevet for budsjett 2013. Halden kommune må gjennomføre endringer i organisasjon, prosesser, rutiner og kultur for å skape en lærende, effektiv og fremtidsrettet kommune for oss alle innbyggere. Halden kommune skal være en JA kommune. Dette krever handlingsrom, noe rådmannen har lagt opp til i sitt budsjettforslag. Vi må få kontroll over kostnadene uten å skattelegge våre innbyggere mer. Følgende endringer er lagt til grunn ved dette budsjettet:

- Eiendomsskatt opprettholdes på dagens nivå.
- Dekning av tidligere års underskudd økes med 10 millioner.
- Ingen avsetning til fond.
- Utbytte fra Østfold Energi AS reduseres til 8,6 millioner.
- Det avsettes 3 millioner på formannskapetets konto.

Det skal iverksettes arbeid for å få skjønnsmidler. Dette er midler som skal benyttes til den nødvendige endringsprosessen vi er inne i. Skjønnsmidler er ikke lagt inn i budsjettet. Øvrig inntektsnivå opprettholdes på samme nivå som i rådmannens budsjettforslag. Historisk sett har Halden kommune fått høyere inntekter enn hva som er kalkulert og lagt inn i budsjetter. I 2012 tilsier prognose at inntektene vil være 15 millioner høyere enn budsjettet. Dersom dette også skulle bli tilfelle i 2013, skal eventuell bruk av økte inntekter opp til politisk behandling for å prioritere anvendelse av økte inntekter.

Inntektsramme er satt til kr. 1 340 240 000,-.

Budsjett/regnskapsmessig rapportering

Rapportering til hovedutvalg, formannskap og kommunestyre opprettholdes pr. måned. Rapporteringen skal endres ved at den spesifiserer inntekter, kostnader og personalkostnader pr. sektor. Der det er organisatorisk hensiktsmessig, skal det rapporteres pr. enhet. Rapport pr. tertial videreføres som tidligere uten endring.

Budsjettoppfølging og fullstendig eierskap er en forutsetning for at vi skal lykkes og det skal leveres i henhold til budsjett. Eierskap og ansvar for budsjettoppfølging skal delegeres ut i organisasjonen og til den enkelte leder.

JA.kommune

Det er blitt benyttet et begrep om å skape en JA-kommune. Hva er en JA-kommune? Når vi kan si JA til alle punkter beskrevet i vår visjon, vil vi være en JA-kommune. På mange områder er vi dette i dag, men noen områder har vi en vei å gå. Vi må skape en sterkere organisasjon med tydelig lederskap og tydelig delegering av ansvar og fullmakter nedover i organisasjonen. Vi skal ha som målsetning å øke Halden kommunes kvalitet som arbeidsgiver, som tjenesteleverandør ovenfor innbyggerne og vi skal øke servicenivået. Blant annet følgende områder skal prioriteres:

- Lederskapet skal tydeliggjøres. Det skal være klart definerte ledere med tydelig personalansvar.
- Flatere organisering i alle ledd.
- Klare og tydelige definisjoner på ansvarsområder.
- Fastsettelse av servicenivåer på all saksbehandling – måling og oppfølging av dette.
- Arbeidet med veiledning og rådgiving overfor privatpersoner innen byggesak styrkes. I dag er det opprettet servicefunksjon på telefon og dette skal videreutvikles slik at privatperson kan henvende seg til servicefunksjon med målsetning om å få behandlet sin sak over disk.,

- Arbeidet med Sentrumsplan har startet opp og sammen med godkjenning av flere reguleringsplaner vil behovet for politisk behandling byggesaker bli mindre av.

Effektiviseringer og forbedringer

Effektiviseringer og forbedringer er ikke begrenset til en periode, men til kontinuerlige prosesser som må være en naturlig del av organisasjonen. Effektivisering er ikke ensbetydende med at "flere skal løpe fortere", men at arbeidet organiseres slik at ansatte kan gjøre arbeidet sitt på mest mulig enkel og rasjonell måte. De ansatte må ha motivasjon, verktøy og virkemidler for å finne best mulig vei til løsning av oppgaver. Vellykkede forbedringer som varer, må begynne lengst ute i organisasjonen. Arbeidet med forbedring og forenkling er startet i kommunen i 2012, men må videreføres og intensiveres i 2013. Det må skapes en organisasjon som sikrer at nytenking og kreativitet gror.

Fokus tiltaksområder med langsiktig virkning og for budsjettåret 2013.

Regionalt samarbeid mellom kommuner vil være vesentlig i framtiden for å kunne levere gode tjenester til kommunens innbyggere. Kommunen må være aktiv for å se på områder hvor det vil være fordelaktig å samarbeide regionalt. Kommunen skal ta initiativ ovenfor nabokommuner for å finne samarbeidsformer.

Halden kommune har en målsetning om å ha 95 % tilstedeværelse. Halden kommune har en vei å gå før den er i mål på dette. Videre satsning på å redusere sykefraværet må prioriteres og videreføres. Sykefravær er kostbart, og det er store variasjoner mellom enhetene. Satsning på å få sykefraværet ned må videreføres og prioriteres. I mange tilfeller er høyt sykefravær et sykdomstegn i organisasjoner som følge av utydelige ansvar og manglende ledelse. Organisasjonsendringer og tydelig plassering av lederskap er viktig i arbeidet med å få ned sykefraværet. Det er viktig å skape gode arbeidsmiljøer hvor en gleder seg til å gå på jobb. Det kan også være nødvendig med holdningsskapende aktiviteter. Det settes derfor av 500 000,- til motivasjonsarbeid for å få ned sykefravær.

Halden kommune er i en omstillingsprosess for å kunne møte nåværende og framtidens utfordringer. Både kostnadsnivået og personalkostnadene må ned. Vi må tenke både langsiktig og kortsiktig i prosessen. Kortsiktig må vi innføre tiltak i forhold til vikarer. Halden kommune skal ha tilgjengelige ressurser til enhver tid for å levere tjenester innenfor lovens minimum. Halden kommune skal ikke sette seg i en situasjon hvor tjenester ikke blir levert innenfor lovens rammer, dette spesielt innenfor skole eller barnehage. For å kortsiktig kutte utgifter i 2013, er kostnader forbundet med vikarer ved sykefravær og ferie tatt ut; Det gjelder merkantile, støttefunksjonelle og administrative stillinger. Kostnadsbesparelser er fordelt ut på de enkelte sektorene.

Det må tilrettelegges for at ansvar og myndighet blir delegert riktig. Det er viktig at beslutninger tas på riktig nivå for at beslutningsprosessene i kommunen skal fungere. Vi må ha dyktige ledere og motiverte ansatte. Vi skal ikke ha en organisasjon hvor lederskapet

detaljstyrer oppgaver, men leder etter rammer, føringer og ansvar. Dette gjelder også fra politisk nivå til administrasjonen. Dette vil skape en mer effektiv organisasjon som vil være mer kostnadseffektiv og det vil føre til behov for færre ledere og mindre administrasjon. Denne endringen av styringskulturen er en forutsetning for å lykkes med effektiviseringsarbeidet og de kostnadskutt som er lagt inn i alle ledd i organisasjonen. Målet er en mer effektiv og kreativ organisasjon og selvsagt også å spare penger både kortsiktig og langsiktig. Kostnadsbesparelsene er fordelt ut på de enkelte sektorene.

Halden kommune kjøper i dag tjenester for ca 500 000 000,-. Dette er et betydelig beløp og vi anser det som naturlig at en ved optimalisering av innkjøp skal kunne kutte kostnadene med 2 %. Det er viktig å kontinuerlig arbeide med forbedringer av innkjøp og å skape en kultur på at alle tjenester og produkter som kommunene kjøper skal kjøpes inn mest mulig kostnadseffektivt. Dette skal prioriteres høyt i kommunen og løpende forbedres. Løpende avtaler skal reforhandles og eventuelt konkurranseutsettes. Kostnadsreduksjon er fordelt ut på sektorene i budsjettet. Denne fordeling må administrasjon vurdere i forhold til hvilke avtaler og innkjøp som blir reforhandlet. Hovedutvalgene skal informeres om dette.

Det må arbeides kontinuerlig med optimaliser av rutiner og prosesser vedrørende innkjøp, fakturering og betaling av inngående fakturaer. Det må settes klare definerte mål til prosessene. Definert mål kan være at Halden kommune skal ikke betale forsinkelses renter som følge av manglende optimale rutiner. Halden kommune skal fakturere alle fordringer innenfor 7 dager?. Dette er kun eksempler, men slike mål skal settes og rutiner for interkontroll må løpende følge opp levering i forhold til målene.

Det er i rådmannens budsjettforslag satt opp styringsindikatorer på enkelte områder. Blant annet innenfor undervisning og oppvekst. Dette er gode styringsindikatorer og Halden kommune skal arbeide for å ha styringsindikatorer med klare mål innenfor alle områder.

Det er behov for å sette fokus på eiendomsforvaltning i Halden kommune. Dette med mål om å spare penger, men også for å få opp en plan/oversikt over eiendommene. Hva de brukes til, hva de skal brukes til i framtiden og hvilke eiendommer vi skal beholde og eventuelt kjøpe/selge. Fra politisk hold vil ansvar for dette bli lagt til Hovedutvalg for næring. Dette arbeidet skal prioriteres med mål om å få en kostnadseffektiv utnyttelse av kommunens eiendommer og spare penger på kort og lang sikt.

Satsning på næringsutvikling er meget viktig for hele Halden- samfunnet. Halden har et lønnsomt næringsliv i dag, men vi må sikre at eksisterende næringsliv både blir og får gode vekstvilkår, og at nye bedrifter kommer til. Vi vil derfor styrke næringsavdelingen i Halden kommune. Omdømmebygging er viktig for å tiltrekke ny næring. Hovedutvalg for næring skal arbeide aktivt for å bedre Haldens omdømme og skape å opprettholde næring i Halden. Dette arbeidet skal prioriteres i Halden kommune.

Utvikling av Halden sentrum er viktig. Arbeid med utarbeidelse av sentrumsplan er et viktig ledd for å sikre en ønsket utvikling av Halden sentrum. Vi må sikre at vi legger til rette for og skaper et sentrum for utvikling av både boliger og næring. Det skal være hyggelig å bo i sentrum og det skal tilrettelegges både for sosiale- og fritidsaktiviteter. Å få ferdig utarbeidelsen av sentrumsplan skal prioriteres i Halden kommune.

Det skal lages en plan for videre status for alle vakante stillinger i kommunen. Foruten nåværende vakanser, skal oversikten også inkludere stillinger som kan bli åpne grunnet overgang til alderspensjon. Rådmannen bes legge fram en oversikt for hvert hovedutvalg/administrasjonsutvalget innen utgangen av februar, for endelig beslutning i formannskap/kommunestyre i mars.

Rådmannen bes om å ta initiativ til samarbeide med foreninger/lag om drift av idrettsanlegg og andre offentlige fellesanlegg (lekeplasser-badeplasser). Resultater av drøftinger sammen med forslag til gjennomføring legges fram for aktuelle hovedutvalg innen utgangen av juni.

Allsang på Grenda er blitt et modent foretak. Rådmannen bes utrede alternative organisasjonsformer for denne virksomheten, inkludert eget selskap, samordning med Halden Turist, og hvilken rolle Halden kommune skal ha i videre drift av dette tiltaket. Utredningen legges fram for Hovedutvalg for næringsutvikling i god tid før ny økonomiplan skal vedtas i juni.

Halden kommune har områder hvor det fraviker fra landsgjennomsnittet i forhold til kostnadsnivåer ved levering av tjenester. Halden kommune er en lavinntektskommune. KOSTRA-tallene kan benyttes for å sammenligne hvordan Halden ligger i forhold til landsgjennomsnittet. Halden kommune skal arbeide aktivt med KOSTRA-tall og gå inn å se på de områder hvor vi fraviker for å finne ut hva vi kan gjøre for å levere tjenester til samme kostnadsnivå som sammenlignbare kommuner. Dette skal være en del av arbeidsmetodikken i det løpende omstillingsarbeidet som skal gjøres.

Det finnes en rekke muligheter til å øke kommunens inntekter ved å være aktive til å søke penger til bestemte formål og prosjekter. Halden kommune har søkt og fått slike midler. Det er viktig at kommunene prioriterer å søke midler til de nødvendige omstillinger vi står ovenfor. Dette er ikke lagt inn eller tallfestet i budsjettet, men det forutsettes at kommunen løpende arbeider med og setter fokus på denne muligheten.

Inntektsrammen er redusert i budsjettet og det påvirker rammene pr. sektor samt at det fra politisk hold er lagt inn noen andre føringer/prioriteringer som endrer rammene til sektorene.

Det er til hver sektor lagt inn en totalramme. Denne rammen inneholder både driftsinntekter og kostnader. Økning av driftsinntekter fører derfor til reduksjon av rammen.

Budsjettet sektor for sektor

Endringene i prioriteringer/føringer er beskrevet under hver sektor. Hovedføringene i budsjettet er at kommunens tjenester ovenfor unge og gamle prioriteres. Det er også lagt vekt på at forebyggende arbeid/tjenester skal opprettholdes i størst mulig grad.

Personal, økonomi, utvikling – Rådmann, politisk, fellesfunksjoner – NAV

Ramme rådmann/politisk kr. 22 279 000,-.

Ramme fellesfunksjoner kr 34 522 000,-.

Ramme personal/økonomi og utvikling kr. 47 758 000,-.

NAV – ingen endringer i forhold til rådmannens budsjett.

Området spenner over flere områder i kommunen, men det viktigste er at her ligger støttefunksjoner ovenfor alle sektorer i kommunen. Denne delen av organisasjonen skal betjene og levere tjenester både internt og eksternt. Levering av service og kostnadseffektive løsninger til den øvrige organisasjonen er en forutsetning. Dette området må være organisert for å levere støttefunksjoner internt og eksternt og ha tydelig lederskap. Det er viktig med en effektiv organisering med klare ansvarsområder.

Prioriteringer/ endringer :

Det er viktig at Halden kommune tar sitt ansvar i forhold til utdanningen i kommunen. Ordning med inntak av lærlinger i offentlig og privat sektor er en vesentlig del av utdanningen i Norge. Det er derfor helt vesentlig at Halden kommune fortsetter å ta inn lærlinger hvert år. Inntak av lærlinger i 2013 skal videreføres.

Halden kommune driver i dag kjøkken internt i kommunen. Arbeidet med å legge driften ut på det private markedet skal startes omgående, med målsetning om å være ferdig med prosessen første kvartal 2013.

Det er viktig at det finnes et lite handlingsrom for eventuelle problemstillinger som ikke er hensynstatt i budsjettet. Det settes derfor av 2 millioner til formannskapets konto for eventuelle forhold.

Tilrettelegging og gode forutsigbare rammebetingelser for næringslivet er viktig. Opprettholdelse og styrking av næringsenhet i kommunene er derfor nødvendig. Det avsettes en million til dette. Vi ser også at skille mellom kultur og næring kan være flytende, men ønsker å opprette et skille og legger næringsbasert kultur under næring. Allsang på grensen flyttes derfor til Hovedutvalg for næring.

Effektiviseringer og organisasjonsendringer anses å være en nødvendighet for å kunne levere nødvendige tjenester internt og eksternt. Det er lagt inn kutt i personalkostnader.

Det skal i 2013 arbeides aktivt med tiltak som fremmer nærværet i kommunen.

Det bevilges kr 500.000,- til motivasjonsfremmede tiltak for å redusere sykefraværet i Halden kommune som arbeidsgiver. Rådmannen gis i oppgave å utarbeide kriterier og belønningsordninger som sak til Hovedutvalg for administrasjon i løpet av februar 2013.

Rammen for startlån fra Husbanken settes til 40 millioner kroner i 2013.

Halden kommune er i en tung nedbemanningsprosess som følge av stor vekst i lønnsmassen de senere årene. Nødvendige omstillinger skal prioriteres og gjennomføres i nært samarbeid med de ansattes organisasjoner og innenfor avtaleverkets bestemmelser.

Det er viktig at det settes fokus på kostnader i hele kommunen og det er lagt inn et kostnadskutt i budsjettet i forhold til politiker godtgjørelse. Det vil bli lagt fram egen sak på hvordan denne kostnadsbesparelse skal gjennomføres.

Næringsutvikling:

Halden kommune skal ha et lønnsomt og voksende næringsliv. Vi må tilse at vi tilrettelegger for næringslivet og gir næringslivet forutsigbare rammebetingelser. For å nå dette må vi satse noe. Det er nedsatt et eget næringsutvalg og i budsjettet er det lagt inn midler til styrking av næringsavdeling i Halden kommune. Det er viktig at vi i 2013 starter arbeidet med å sette klare mål i forhold til utviklingen av næringslivet i Halden og at Halden kommune setter klare planer på hvordan fastsatte mål skal nås.

Dette skal være et prioritert arbeidsområde for Halden kommune og Hovedutvalg for næring:

Prioriteringer/endringer:

- Politisk oppfølging av budsjett for Næringsavdelingen tillegges med samtlige prosjekter og kontaktpunkter Hovedutvalg for næringsutvikling.
- Innen 2. halvår 2013 ansettes det nærings sjef (100 % stilling) i Halden kommune. Stillingen vil knyttes direkte til Rådmannen i Rådmannens stab. Primære arbeidsoppgaver vil være kontakt med eksisterende næringsliv, samt søking etter nye næringsaktører i kommunen. Målet vil være å øke kommunens nærings-attraktivitet og sysselsetting. En million er avsatt i budsjettet til dette formålet.
- Det gjennomføres omgående reforhandlinger med NCE i sammenheng med Professoratene for 2013. Næringsavdelingens budsjett med kostnader for professorater reduseres fra kr 750 000 til kr 0 i overensstemmelse med Rådmannens budsjettforslag.
- Prosjektet «Allsang på Grensen» for 2013 legges til Hovedutvalg for næringsutvikling. Budsjettet økes med 1 million i forhold til rådmannens budsjett-forslag.
- Samtlige kostnader inkl. prosjektleder og salgssjef er en del av Næringsavdelingens budsjett. For øvrig vil prosjektet i sterkere grad fokusere på resultatansvar i administrasjonen. Ansvar og myndighet må bli tydeligere.

Undervisning og oppvekst

Ramme for sektoren kr. 479 851 000,-.

Halden kommune har full barnehagedekning i dag, med en kombinasjon av kommunale og private barnehager, hvor de private barnehagene er i flertall. Det er vedtatt opprettelse av ytterligere private barnehager for å møte framtidige behov, og utgiftene til de ekstra plassene er lagt inn i rådmannens budsjettforslag. Disse barnehagene vil tidligst ha oppstart i 2014 og tilskudd til disse barnehageplassene er således tatt ut igjen av budsjettet.

I henhold til dagens skolestruktur ser at vi har områder i kommunen hvor det er stort press og økende elevtall og andre områder hvor det er synkende prognoser i forhold til framtidig elevtall. Skoleområdene Sentrum (Os og Rødsberg) samt Låby, Hjortsberg og Gimle er områder med stort press og økende prognoser i dag. Det er viktig at disse områdene blir kartlagt og at det utarbeides forslag og planer som dekker framtidige behov for elevtall. Det er viktig at Halden kommune utarbeider en helhetlig strategi i forhold til framtidig skolestruktur og behov. Det skal iverksettes et prosjekt for å kartlegge og planlegge framtidige behov til skolestruktur i Halden. Det er avsatt kr. 300 000,- til dette i budsjettet. Det er viktig at det utarbeides en langsiktig plan og tiltak etter realistiske framtidige behov. Planen skal legges fram for hovedutvalg for undervisning og oppvekst.

Skolesituasjonen på Idd må avklares og endelig planer for samling/sammenslåing av skoler på Iddesiden må settes. Dette arbeidet må prioriteres.

Forskning viser at læreren er den viktigste ressursen i forhold til god læring for den enkelte elev. Det er læreren som skårer med den høyeste faktor i forhold til om en elev lykkes i sin læring eller ikke. Kompetanseheving og utvikling av lærere er viktig for at vi skal lykkes med våre mål for Halden skolen. Det er avsatt i budsjettet kr. 500 000,- til kompetanse heving av lærere i Halden kommune.

Halden kommune har i forhold til landsgjennomsnittet en mye høyere kostnad forbundet til spesialpedagogikk. Det kan ikke sees å være forhold som tilsier at Halden kommune har noen grunn til at dette skal være tilfelle. Det er derfor viktig at det iverksettes et arbeid som ser på arbeidsmetodikk i forhold til spesial pedagogikk, og hvordan Halden kommune skal kunne levere nødvendig undervisning til elever som trenger dette, men innenfor den økonomiske ramme som gjennomsnittet av landets kommuner gjør. Det er ikke lagt inn noen kutt i budsjettet direkte forbundet til dette, men det er forventet at arbeidet vil føre til en kostnadsreduksjon. Det er satt mål på styringsindikatorer for 2013.

Halden kommune har de siste år arbeidet med tidlig innsats både i barnehage og de førsteskoleår. Dette arbeidet vil gi resultater og sikre at barn får de beste muligheter og forutsetninger videre i livet. Det er derfor viktig at det gode arbeidet som er i gang videreføres og prioriteres i omstillingsprosessen i Halden kommune. Andre kommuner har

lykkes med å få kostnader ned ved utarbeidelser av alternative individuelle planer for ekstraundervisning. Det settes av kr.400. 000,- til kartlegging og vurdering vedrørende dette.

Vikarkostnader forbundet til sykefravær og ferie er en stor kostnad for Halden kommune. Som kortsiktig tiltak, som følge av den økonomiske situasjonen Halden kommune nå er i, må denne kostnaden ned. Det er viktig å påpeke at Halden kommune skal ha tilgjengelige ressurser innenfor skole og barnehage i henhold til lov. Det er således ikke kuttet i vikarlønn på disse områdene i budsjettet. Det er viktig at det ikke blir iverksatt tiltak med konsekvens som gir skjult nedbemanning i skolen.

Kunnskap i skolen forutsetter kunnskap om skolen. Åpenhet om skolens sterke og svake sider er en nødvendighet for å kunne gjøre riktige tiltak. Åpenhet vedrørende skolens resultater er en forutsetning. Det er på side 31 i rådmannens budsjettforslag lagt inn klare styringsindikatorer og målsetninger for 2013. Dette er meget bra. Det er viktig at det settes klare mål på resultater for Halden skolen, og at dette blir fulgt opp i forhold til måloppnåelse og eventuelle tiltak ved avvik fra mål. Det forutsettes at resultater blir lagt fram for hovedutvalg for undervisning og oppvekst med løpende forslag til forbedringstiltak.

Arbeidet med effektivisering og samordning av ledelse og administrasjon i skolesektoren videreføres. Det er ikke lagt inn noen konkrete kutt forbundet med dette, men det er viktig at det er en pågående prosess for videre utvikling av skolesektoren.

Halden kommune har i dag skolevirksomhet i gamle bygninger hvor fyringskostnader og strømutfgifter er høye. Det er avsatt penger i investeringsbudsjettet til ENØK-tiltak og tiltak skal prioriteres på bygninger innenfor skolesektoren. Det er viktig at det settes en felles plan mellom sektorene som er involvert. ENØK-tiltak skal være et prioritert område for Halden kommune.

Øvrige endringer i forhold til rådmannens budsjett:

Følgende kutt-tiltak er tatt ut av rådmannens budsjettforslag og beløper seg til totalt kr. 1 800 000,-.

- Barnehage – kutt i leker og søskenmoderasjon
- Kutt i ekskursionsjoner
- Midler til bibliotek
- Midler til kontormateriell
- Reduksjon av lærere reduseres

Følgende økning:

Det er i rådmannens budsjettforslag budsjettert med driftsinntekter totalt for sektoren med kr. 42,1 millioner. Denne inntekten er i budsjettet økt med kr. 3,1 millioner til kr. 45,2 millioner med følgende begrunnelse.

Driftsinntekter på sektoren var i 2011 59 millioner og er pr. oktober 2012 45 millioner. Det er i 2012 budsjettet med 39,8 millioner og vi ser at vi allerede pr. oktober har driftsinntekter på 45 millioner (5 millioner over budsjett). Vi anser det som forsvarlig å øke driftsinntektene i budsjettet til samme nivå som driftsinntekter pr. oktober 2012.

Helse og omsorg

Ramme for sektoren kr.611 409 000,-.

Helsehus og samhandlingsreform.

Halden kommune er kjent for å gi gode og varierte tjenester til sine innbyggere. Dette vil videreføres i 2013.

Nye oppgaver er imidlertid krevende å implementere når det skal samordnes med allerede eksisterende tilbud.

Samhandlingsreformen er en slik utfordring. Men det som nå vokser frem på Stangeberget vil være et godt tilbud - til innbyggere med ulike kroniske lidelser og for mange eldre .

Haldens befolkning sto sammen da vi ønsket å beholde viktige funksjoner ved Halden sykehus. En del av de kloke vurderingene befolkningen kjempet for – kan nå igjen oppstå i Helsehusets tjenester. Det vil kreve at vi får på plass andre tilbud for grupper som nå benytter plassene i Helsehuset. Videre må det fra sentralt hold overføres flere midler til oppbyggingen av kompetanse og personell.

Samhandlingsreformen har så langt vist at det er blitt et større press både på hjemmebaserte tjenester og plassene ved Helsehuset.

Vi har dessverre en stram økonomisk situasjon som tilsier at vi får sterkt begrenset mulighet til å ta opp lån for å investere. Dette rammer også en opprustning og evt. utbygging ved Helsehuset. Det hindrer oss likevel ikke i å se nærmere på hvilke funksjoner som vi i fremtiden bør legge til Helsehuset, og koordinere dette med det samarbeidet vi allerede har med Husbanken om utvikling av livsløpsboliger.

Boligsosialt utviklingsprogram

«Livsløpsbolig – fra omsorg til sykehjem» - som omfatter et nært samarbeid med Husbanken får sin realisering. Behovet for flere omsorgsboliger og sykehjemsplasser må økes siden mange plasser ved Helsehuset nå benyttes inn mot intermediaær avdeling og akuttsenger. Behovet er også godt dokumentert i fremlegget som ble enstemmig vedtatt i kommunestyret: Boligsosiale utfordringer 2012- 2014/15. Denne planen har også fokus på grupper som lett kommer i skyggen når det diskuteres tjenester og utbygging. Derfor er det viktig at kommunestyret har vedtatt fokus i det boligsosiale arbeidet på flere områder. Videre er det viktig at kommunale boliger som ikke holder god nok standard til dagens behov blir solgt og dermed frigir midler til nye omsorgsboliger. Det nære samarbeidet kommunen har med Husbanken gir mulighet for gode prosjekter og det søkes om et stort beløp til startlån.

Effektivisering og omstilling

Mange av tjenestene kommunen gir er regulert av rettighetslover – og disse må ha fortrinn i prioriteringen av ressursene.

Dette fører til at det er lite handlingsrom for nye tiltak av forebyggende karakter og prosjekter som på sikt kan vise seg å gi økonomiske gevinster.

Samtlige sektorer har fått strammere rammer i 2013. Det forventes at erfaringer fra andre kommuner som lykkes godt, sammen med den tradisjon vi har i Halden med selv å være pådriver for faglige og økonomiskeffektive tiltak, fortsatt har stort fokus.

Det må også være en løpende evaluering av igangsatte endringer, for å se om de har hatt den økonomiske innsparingen som var forventet – og om endringene har påvirket brukeres livskvalitet og helse.

Kommune-Norge opplever en stadig forflytting av ansvar og tjenester nedover i systemet- uten at dette blir fullfinansiert. Det fører til at de forebyggende tiltakene, som vi vet er kostnadsreduserende på sikt, blir for smale. Oppgavene som legges inn i Folkehelseloven følges ikke av oppstartsmidler. Gode tiltak er derfor krevende å få i stand og selv om forebyggende tiltak ligger innenfor hele kommunesektoren, vil sektor helse være en viktig del.

Arbeidet for å gi flere forebyggende tiltak for hjemmeboende personer med demenssykdommer må sees opp mot arbeidet med folkehelseiltak.

Frisklivssenteret som kommer i Helsehuset vil bli et godt supplement til andre tiltak.

Dette tilbudet kan bare lykkes ved at områdene oppvekst, kultur, plan og teknisk deltar som likeverdige partnere.

Den frivillige innsatsen som er med på å høyne kvaliteten i våre tjenester må sikres rammer som viderefører det gode arbeid som legges inn som et supplement til kommunens øvrige tilbud.

Hovedutvalget forventer at sektoren organiseres på en måte som gir budsjettansvar på det nivå vedtak som påvirker økonomien fattes, om det er å innkalle en vikar eller det er å fatte vedtak om innkjøp og utbedringer.

Organisering og ressursbruk må være forankret i den enkelte enhets budsjett.

Det må forventes en tilpasning av tjenestene ut fra kommunens økonomiske situasjon, og oppgaver må løses på laveste nivå- men med klare linjer opp mot kommunalsjefen.

Det forventes også at alle nivåer i sektoren ser med kritiske øyne på hvordan tjenestene ytes. Man bør vurdere om det finnes alternative måter å yte dagens tjenester på som gir bedret effektivitet. Som et eksempel på slik alternativ organisering ber Hovedutvalget for helse om at man ser på mulighetene for å organisere en «somatisk dagavdeling» hvor enkle behandlinger som sårskift, kateterskifte, injeksjoner osv. kan gjøres på et lokalt sted i stedet for at pleiepersonellet reiser hjem til den enkelte.

Helse- og omsorgssektorens største utgifter er knyttet til lønn. Dessverre er sykefraværet i sektoren høyere enn ønskelig. Reduksjon i sykefravær vil kunne spare store utgifter. Det er flere studier som viser at sykefravær, spesielt korttidsfravær, ofte er knyttet til faktorer som trivsel og følelse av å gjøre en verdsett innsats i jobben. Til tross for dårlige økonomiske tider mener vi at det er god økonomi i å satse på å bedre trivselsfaktorene for de ansatte. Vi håper derfor at de trivselsfremmende tiltak som legges inn i budsjettet vil senke sykefraværet.

Omsorgsteknologi

Innenfor området «omsorgsteknologi» har det skjedd en stor utvikling de siste årene. Det må sees nærmere på hvilke muligheter denne teknologien kan gi av bedre og tryggere

tjenester. Dette innebærer ikke at man skal gjøre sektoren mer teknisk og mindre personlig, snarere tvert om. Moderne teknologi kan hjelpe til slik at pasientene opplever større trygghet og selvstendighet. Omsorgstjenesten kan komme til hjelp når det behøves og ikke på fastsatte tider hvor det er tilfeldigheter som tilsier om tidspunktet er riktig. Teknologiske hjelpemidler kan bidra til at den enkelte kan bo lengre i eget hjem fremfor å flytte på institusjon.

Familiens Hus blir innflyttingsklart i løpet av første kvartal 2013. Det samler viktige tilbud til barn, unge og familier. Det er særdeles viktig å trygge de forebyggende tjenestene når økonomien er stram.

Båstadlund dagsenter må finne sin realisering i 2013. Ved å få dette tilbudet samlet vil det både faglig og økonomisk være en god gevinst.

Administrasjonen må nyttiggjøre seg alle muligheter som kan føre til bedre utnytting av den økonomiske rammen som er stilt til disposisjon. Her må ulike måter og avtaler som påvirker tjenestene benyttes. Sikre tjenester er avhengige av forutsigbare ordninger for de ansatte og for brukerne av tjenestene. Dette må gjøres i et nært samarbeid med ansattes organisasjoner. Det gjennomføres en meget stram gjennomgang av organisering, ledernivåer og utnyttelse av ressurser.

Antall sykehjems plasser videreføres – med de reduksjoner som vil komme ved at senger overføres til intermediaær eller akuttsenger.

Halden har fortsatt en klar profil på hjemmebaserte tjenester og omsorgsboliger som tilbud for de som ikke ønsker eller kan bo i egen bolig.

Familiens hus har sin oppstart 1.feb. 2013.

Boligsosialt utviklingsprogram videreføres i tråd med vedtatt program og aktivitetsplan.

Båstadlund dagsenter - får sin realisering.

Prioriteringer/ endringer :

Effektivisering og forbedrede administrative rutiner, samt utnyttelse av ressurser på tvers i organisasjonen, skal ha en helårlig kostnadsbesparelse på kr. 25.700.000,-.

Det er usikkerhet rundt besparelse av opprettelse av Familiens hus. Dette er heller ikke lagt til grunn i budsjettet, men vil trolig ha en positiv effekt på kostnadsnivået.

Teknisk sektor

Sektoren har et totalbudsjett på kr. 258.400.000,-. Inntektene utgjør kr. 208.100.000,-, slik at sektoren har en netto utgiftsramme på kr 48,25 millioner kroner .

Denne inntektsrammen fordeler seg slik på forvaltningsenhetene:

Ansvar Forvaltningsenhet	Beløp i 1000 kr
Kommunalsjef, lønnsoppgjør, premieavvik pensjon	-1 026
Innsparing lønn – ufordelt	-4 720
Miljø og Landbruk	3 244
Plan, byggesak og geodata	3 177
Brann & feiervesen	19 662
Teknisk forvaltning / kommunal eiendom	31 441
Teknisk drift	4 578
Rokke avfallsanlegg	-6 036
Netto budsjettramme	50 320

Ansvar 1380 Havn er ikke inkludert i tallene

2 millioner i kutt er lagt inn på sektoren etter fordeling av innkjøpsbesparelser.

Kommunalsjef, lønnsoppgjør, premieavvik pensjon

Under dette ansvarsområdet ligger både lønnskostnader og en pott knyttet til lønnsoppgjøret. Sektoren vil få en reduksjon i staben som skyldes naturlig avgang. I tillegg vil det skje en omfordeling av mannskap knyttet til de store investeringsoppgavene innen vann og avløp. Overføring av mannskap til disse selvkostområdene, vil redusere lønnskostnader på andre ansvarsområder. Det er derfor ført opp en ufordelt innsparing av lønnsmidler. Rådmannen må fordele de uspesifiserte lønnsmidler og gjennomføre de nødvendige innsparinger og omorganisering. Det må foretas en omorganisering og reduksjon på mellomledernivå.

Miljø og landbruk. Plan og Byggesak

Dette er relativt små enheter og rådmannen må vurdere en omorganisering av disse to enhetene, hvor Miljø og landbruk kan slå sammen med Plan og gruppa Overordnet plan

med sikte på å få en effektiv faggruppe. Det er et mål å få etablert en fleksibel organisering innen disse fagområdene slik at topper i saksmengden kan håndteres uten at det blir kø. I perioder med stor pågang av byggesøknader kan Byggesak og Eiendom samordnes slik at saksbehandlere på Eiendom behandler byggesaker. Bare byggesaker som ikke godkjennes av administrasjonen skal til politisk behandling.

Det foreslås ingen endring i antall årsverk innen Miljø og Landbruk. Ved naturlig avgang i staben utlyses en ny stilling med vekt på innovasjon og landbruksbasert næringsutvikling samt miljø. Det er viktig å bistå næringen med å skaffe tilskuddsmidler fra statlige støtteordninger slik at vi sikrer næringsgrunnet på bygda. Halden, som fylkets største kommune, har gode muligheter til å utvikle nye besøksmål og opplevelsesaktiviteter knyttet til landbruk og turisme.

Halden står overfor store miljøutfordringer. Det pågår et viktig arbeide med å rydde opp i spredte utslipp utenfor byområdet. En viktig strategi vil være å få private til å samarbeide om felles vann og avløpsledninger som knyttes til det kommunal nettet. Rådmannen må finne omforente løsninger i forhold til kostnader og gebyrer når det gjelder å få gjennomført slike private løsninger.

Plan og Byggesak har ansvar for både reguleringsplaner og byggesøknader. Fra årsskiftet justeres arealgrensen for søknadspliktige bygg opp, slik at det skulle bli færre saker å behandle. Den etablerte ordningen med servicetelefon (2t formiddag og 2t ettermiddag) må videreføres og ev utvides slik at personer med enklere byggesaker kan gis bistand og rask avklaring.

Det avsettes 1 årsverk til arbeid med Sentrumsplan. Det må også settes i gang arbeid med områderegulering av Brekkerød- Bæringen. Disse kostnadene må i sin helhet dekkes av kommunen. Køen av byggesaker er nå redusert ved hjelp av overtid og innleid ekstrahjelp. Det kom dessuten få søknader rett etter sommeren, noe som ga enheten et pusterom. Midler til innleie og overtid er det ikke budsjettert med for neste år. Oppgavene må løses med fast ansatte innen normal arbeidstid.

Ved nyansettelser bør avdelingen styrkes med planfaglig kompetanse slik at kommende plansaker i større grad kan utføres med egne personalressurser.

Endring av gebyr for reguleringsplaner.

Arealkrevende tiltak med lavt bygningsvolum betaler i dag et høyt gebyr i forhold til saksbehandlingstiden. Tiltakshaver vil ofte prøve å krympe regulert areal for å spare gebyr. Det medfører at mange planer blir for små i forhold til å få til en god planmessig avklaring av de nærmeste omgivelsene. Mange vil dessuten søke dispensasjon i stedet for å utarbeide en reguleringsplan.

Arbeidet med å legge om plangebyrene startet våren 2012, da satsene ble senket med 20%. Neste skritt er å erstatte arealkomponenten med et fast minstebeløp, samtidig som satsen

for bruksareal økes. Det er bruksarealet som gir tiltakshaver inntekter og evne til å betale gebyr, ikke totalarealet på planområdet. Saksbehandlingskostnadene er relativt uavhengig av arealet på planområdet, men knyttet til utforming og plassering av bygninger og utbyggingstiltak og hvilke bestemmelser som skal gjelde.

En omlegging av gebyrene vil være gunstig for mere arealkrevende aktiviteter utenfor bysentrum og stimulere til å etablere nye næringer. Minstegebyr settes til kr 15 000. Det betales kr 20 pr m² bruksareal

Teknisk forvaltning - Eiendom og Prosjektering

Området er ansvarlig for drift og vedlikehold av kommunale eiendommer inklusiv Halden Ishall. Rådmannen må søke å redusere netto driftskostnad til Ishallen. Driftskostnad for drift av Halden ishallen settes til 3 millioner. Administrasjonen må omgående gå i dialog med brukere/leietakere av ishallen for å finne alternative løsninger for kostnadseffektiv drift av hallen.

Kommunen har en rekke vaktordninger knyttet til vann, avløp, veier, maskiner og eiendommer. Det er nedsatte en arbeidsgruppe som skal søke å få til en bedre samordning av de ulike ordningene. Det anslås en innsparing på 1,5 million kr.

Brannvesen

Ansvarsområdet er organisert som en egen avdeling med egen brannsjef som leder avd. Ordningen med 4 manns vaktlag er gjennomført og vil gi full effekt i 2013. Foreslått budsjett fra rådmannen endres ikke.

Teknisk Drift

Enheten har ansvar for produksjon og distribusjon av drikkevann, rense avløpsvann, vedlikeholde kommunale gater, veier, park og friarealer.

Kommunen må ha en beredskap i forhold til å sikre vann og avløpsforsyning og raskt kunne foreta reparasjoner ved ledningsbrudd for å sikre bedrifter og husholdninger stabil vannforsyning. Kommunen har flere viktige industribrukere og melkeprodusenter som er helt avhengig stabil vannforsyning. Rask reparasjon av ledningsnett er viktig for å hindre miljøforurensende utslipp.

Denne anleggsgruppa påtar seg dessuten mindre vann og avløpsprosjekter i gamle byområder. Her er det ofte ikke kartlagt hva som finnes av ledningssystem under bakken, og det vil være stor kostnadsrisiko ved å anbuds utsette slike prosjekt i og med oppdraget ikke kan spesifiseres. Bemanningen innen enheten reduseres med 1 årsverk.

Parkering er budsjettert under enheten, men er nå flyttet over til Teknisk Forvaltning. Kontoret er dimensjonert med 6,1 årsverk, hvorav 0,9 årsverk er vakant. Denne stillingen

besettes ikke. Det antas at det er mulig å redusere ytterligere i denne enhet ved optimalisering av rutiner.

Bevilgninger til vedlikehold av kommunale veier og gater opprettholdes.

Oppgaver innen Park og idrett vesen ble redusert til et minimum i 2012. Dette er en ikke lovpålagt oppgave og holdes fortsatt på et minimumsnivå. Administrasjonen skal søke å konkretisere mindre vedlikeholdsoppgaver og sette dem bort som betalt dugnad til lag og foreninger.

Kjøp av tjenester fra ASVO skal opprettholdes og benyttes hvor det er en kostnadseffektiv løsning for kommunen.

Vann, Avløp og Renovasjon

Kommunestyret har nylig vedtatt en VAR- plan som forutsetter betydelig nyinvesteringer og oppgradering av vann og avløpsnett. Det er budsjettert med 91,5 millioner kroner som lånefinansieres. For å håndtere denne satsingen er det budsjettert med økte lønnskostnader både innen vann og avløp ved at det er overført stillinger fra andre områder.

Dette er selvkostområder som ikke belaster nettobudsjettet.

Rokke avfallsanlegg

Selve driften og de ansatte hører inn under Teknisk Drift. Teknisk forvaltning har ansvaret for forvaltning av renovasjonsordningen og miljøansvaret for anlegget. Kostnadene til håndtering av forurenset avfall som er midlertidig deponert på Rokke må avklares.

Ny organisering av Rokke avfallsanlegg må avklares og vedtas. Det må legges opp til et enhetlig prissystem for mottak av næringsavfall. Behandling av husholdningsavfall skal skje til selvkost. Det innføres en minimumsbetaling for levering av avfall for privatpersoner. Minimumsavgift settes til 100,-, pr. levering.

Det er store usikkerhet knyttet til beregnet netto inntekt. Rådmannens forslag til netto inntekt på 6 millioner kroner inklusiv en stillingsreduksjon på 0,8 årsverk endres ikke.

Havn

De ulike havneavgifter forlenges i tråd med rådmannens forslag. Budsjettert overskudd overføres til vedlikehold. Kostnader til konsulentbistand økes med 350 000 og dekkes gjennom tilsvarende reduisering av vedlikeholdsposten.

Det iverksettes omregulering av Mølen tilbake til havnevirksomhet.

Det utarbeides med hjelp av ekstern konsulentbistand egen havnestrategiplan.

Ankringspunkt for båter til kornsiloen bygges ut og investering belastes havnevesenets fond.

Det iverksettes omlegging av de ulike havneavgifter i samsvar med bestemmelsene i den nye Havne og Farvannsloven.

Samtlige leieavtaler gjennomgås og eventuelt reforhandles.

Det settes i gang utredning av innkrevingsrutiner for gjestehavnsavgift.

Det igangsettes arbeid for å sikre Mølen som havneområde.

Havnevesenets behov for administrative ressurser utredes.

Kultur og idrett

Rammen for enheten settes til **47 111 000** kr. Dette beløpet fordeles slik på hovedområdene for enheten (beløp i 1 000 kr).

Arrangering, formidling, forvaltning, frivillighet, administrasjon	14 883
Kirken og andre trossamfunn	11 657
Fritidstilbud	5 963
Idrett og friluftsliv	5 889
Bibliotek	5 330
Kulturskolen	3 389

Enhetsleder har sammen med HKIM anledning til å omrokere på postene for å få det samlede budsjettet for enheten til å gå i balanse og sørge for måloppnåelse i henhold til budsjettets verbaldel og ulike planer.

En sterk frivillig sektor, et mangfoldig kulturliv og et allsidig idrettstilbud er viktig for at Halden skal være en attraktiv kommune å bo i, for at haldenserne skal trives og for å knytte folk sammen. Ny kulturplan skal vedtas i 2012. Denne planen skal ta hensyn til de økonomiske rammene til kommunen og legge premisser for hvilke rammer og hvilke faste poster som skal være på budsjettene fremover, herunder prinsipper for ulike støtteordninger, hva som skal ha faste poster og hvordan ulike kommunale kulturbygg skal utnyttes.

Det er viktig å understreke at Enhet for kultur og idrett har gått i overskudd eller balanse de siste årene, har et lavt sykefravær og har vist stor forståelse for omstilling og tilpasning til de utfordringene kommunen har hatt organisatorisk og økonomisk. Likevel må også denne enheten være forberedt på noen omstillinger for å sikre bedre ressursutnyttelse dette og kommende år.

Også i 2012 overføres det midler til Det Norske Blåseensemble, Opera Østfold og Østfold Teater, Frivilligssentralen, Rød Herregård og Halden historiske Samlinger etter gjeldende avtaler og sedvane. Skolemusikkorpene og voksenkorpene skal også få overført midler. Det settes av 1 000 000 kr til frie kulturmidler etter søknad. Tilskuddet til frivillige lag og foreninger opprettholdes på samme nivå som inneværende år, i tråd med bevilgningene til idrett. Det settes av 300 000 kr til fordeling mellom stemmrettsjubileet i 2013 og planlegging av grunnlovsjubileet i 2014 og byjubileet i 2015. Kostnadsoverslag for de to sistnevnte jubileene må være klart til behandlingen av økonomiplan.

Black Box skal være tilgjengelig som lokale for tilstelninger, lag og foreninger. Innen september 2013 skal hele Konservativen være til benyttelse for kulturlivet og frivilligheten. Halden kulturråd får fast post på budsjettet med 30 000 kr for å likestilles med Idrettsrådet.

Kirken gjør et viktig arbeid i lokalsamfunnet. Særlig viktig er arbeidet med å holde i stand Haldens gravlunder. Tilskuddet til kirken og andre trossamfunn økes.

Idrett og friluftsliv organiserer over 10 000 haldensere. Halden kommune har en større satsing på idrett og friluftsliv enn sammenlignbare kommuner. Det ønsker vi å opprettholde også i 2012. Den halve stillingen som idrettskonsulent bevares.

Fritidstilbudet for ungdom skal samorganiseres med mål om et faglig godt tilbud, med tilstrekkelig bemanning i ett felles lokale for fritidsvirksomheten ved Ungdomsklubben Domino og Rockehuset. Ungdommens kulturmønstring og ferieklubbtilbud om sommeren skal gjennomføres innenfor dette budsjettets rammer. Det skal fortsatt tilbys kulturaktiviteter for funksjonshemmede i Halden, gjennom et eget tilbud, som det settes av 500 000 kr til.

Biblioteket er kommunens viktigste arena for samhandling, læring og kultur for alle lag av befolkningen uavhengig av bakgrunn. Bibliotekets åpningstider skal opprettholdes.

Kulturskolen styrkes med nye midler i neste års budsjett. Det settes av midler til gjennomføring av den lovpålagte kulturaktivitetstimen for 1.-4. trinn fra høsten 2013. Det skal også gjennomgås hvordan vi kan organisere ressursene annerledes for å gi et tilbud til flest mulig innenfor de rammene kulturskolen har, fra og med skoleåret 2013/14.

Investeringer

Hovedsatsingen de neste årene vil være opprydding og videre utbygging av det kommunale vann og avløpsnett. Den nylig vedtatte VAR-planen forutsetter betydelige investeringer de neste årene. For 2013 er det avsatt en investeringsramme på 146,7 millioner. I tillegg er det en rekke pågående prosjekter innen VAR og hvor tidligere avsatte midler rebevilges, slik at disse prosjektene kan fullføres iht vedtatte planer.

Et annet hovedsatsingsområde er ENØK. Her er det satt av en ramme på 10 millioner kroner. I tillegg rebevilges et tilsvarende beløp på prosjekt satt opp i 2012. Dette er investeringer som vil redusere framtidige driftsutgifter til oppvarming.

Det settes av en investeringsramme på 2 millioner kroner som en startbevilgning til rehabilitering av Svømmehallen på Remmen. Det samme beløpet er satt av til utbedring av dagsenter.

Av igangsatte prosjekter er utvidelse av Hjortsberg skole i gang og vil slutføres i løpet av 2013. Sammen med investeringene på Prestebakke som også slutføres i 2013, er dette en viktig del av vår skolepolitiske satsning.

Det rebevilges videre 30 millioner til Båstadlund Dagsenter. Dette prosjektet er fortsatt på planstadiet og oppstart av reguleringsplanarbeid er vedtatt.

Under Teknisk rebevilges midler til en rekke mindre prosjekt knyttet til veg, vann og avløp. For å gjennomføre slike prosjekt mest mulig kostnadseffektivt, er det viktig med en samordnet planlegging av de ulike graveprosjektene slik at gravearbeid utføres bare en gang og at man får lagt ned alle rør i samme operasjon.

Til startlån tas det opp 20 millioner kroner. Dette er et viktig tiltak for å gi folk med begrenset egenkapital mulighet til å skaffe egen bolig.

Som en ROBEK kommune skal Fylkesmannen godkjenne nye låneopptak. Det vil derfor bli vanskelig å få lån til nye tiltak hvor vi ikke klart kan peke på effektivisering av driften eller opprydding av utslipp.

Budsjett 2013. Forslag til vedtak i kommunestyret

1. Budsjettforslag fra H/V/KrF/SP/MDG for 2013 vedtas i henhold til Budsjettskjema 1A, 1B, 2A og 2B.
2. Hovedutvalgene gis fullmakt til å disponere den enkelte sektors til enhver tid vedtatte budsjetterammer innenfor driftsbudsjettet.
3. Rådmannen skal påse at rammer og vedtak følges opp og rapporterer sektorenes økonomi samt framdrift på innsparinger og andre tiltak til Hovedutvalgene, Formannskapet og kommunestyret i hvert møte. Ved avvik som kan medføre budsjettoverskridelser skal rådmannen umiddelbart legge fram alternative forslag til inndekning for aktuelt politisk organ i henhold til dette vedtaket og delegeringsreglementet. Status på fordelte innsparingstiltak skal rapporteres fortløpende til hovedutvalg, formannskapet og kommunestyret. Ved eventuelle indikasjoner på manglende måloppnåelse skal alternative innsparingsforslag legges fram.
4. Rådmannen gis fullmakt til innenfor driftsbudsjettet å iverksette aktiviteter og tiltak som vedtatt i budsjettet.
5. Rådmannen pålegges tertialvis økonomirapportering til Hovedutvalgene, Formannskapet og kommunestyret i første møte etter tertialets utgang. Rapportene skal inneholde vurdering av oppnåelse for alle budsjetttiltak.
6. Eventuelle omfordelinger mellom sektorene legges fram for Formannskapet og kommunestyret.
7. Hovedutvalgene disponerer innenfor tildelt ramme investeringsbudsjettet i hht budsjettskjema 2B med det forbehold at enkeltdisposisjoner over 250 000,- kr også skal behandles av Formannskapet etter innstilling fra Hovedutvalget.
8. Rådmannen gis fullmakt til å oppta lån på til sammen kr 146 700 000,- slik: VAR-lån kr. XXX avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Øvrige lånkr. 15 200 000 avdras med en vektet avdragstid sett opp mot objektenes levetid. Startlån kr. 40 000 000 som tas opp i Husbankens retningslinjer, primært en avdragstid på 20 år.
9. Halden kommune skriver ut eiendomsskatt på faste eiendommer i hele Halden kommune for skatteåret 2013 jf. eiendomsskattelovens § 3. Det vises også til kommunestyrets vedtak 13.12.2007 om utvidelsen til hele kommunen, og om nytaksering/omtakering. For øvrig gjelder, jf. eiendomsskattelovens § 10, følgende for utskrivingen av eiendomsskatt for året 2011:

- a) Med de unntak som er nevnt under skal skattesatsen etter eskl. § 11 være 7 promille av den nye fastsatte takstverdien.
- b) Med hjemmel i eskl. § 12, bokstav a, skal skattesatsen for "bustadelen i eigedomar med sjølvstendige bustaddelar" og fritidseiendommer være 3,75 promille av den nye takstverdien.
- c) I tillegg gis etter eskl. § 11, annet ledd, et bunnfradrag stort kr. 250.000,- for hver selvstendig boenhet i boliger, samt også et bunnfradrag stort kr. 250.000,- for hver fritidseiendom.
- d) Etter eskl. § 7 kan som tidligere, etter nærmere søknad og vedtak for den enkelte eiendom, fritas eiendommer etter dennes bokstav a) eiendom åt stiftingar eller institusjonar som tek sikte på å gagne einkommune, eit fylke eller staten" og dennes bokstav b, "bygning som har historisk verdi".
- e) Etter eskl. § 5, bokstav a, fritas eiendom som Staten eier så langt eiendommen har historiske bygg eller anlegg gjennom fredningsvedtak jf. lov om kulturminner.
- f) Etter eskl. § 5, bokstav h, skal fritas "eigedom som vert driven som gardsbruk eller

skogbruk". For slike eiendommer gjelder dog at det skal svares eiendomsskatt for våningshus, kårbolig, med garasjer og uthus, og passende tomt. Eiendomsskatten for dette svares etter samme satser og regler som for boligeiendommer.

g) Kommunens skattetakstvedtekter.

10. De gebyrsatser som fremkommer i vedlagt gebyrregulativ vedtas med virkning fra 01.01. 2013.
Det fastsettes et øvre tak på tilkplings avgifter på kr 15 000 for vann og kr 15 000 for avløp når private eiendommer kobles til det kommunale vann og avløpsnett gjennom egen betalte vann og avløpsløsninger.
11. Kommunale avgifter skrives ut i 4 terminer i 2013. Kommunale avgifter skrives ut med forfall 20. mars, 20. mai, 20. september og 20. november.
12. Eiendomsskatten skrives ut samtidig med kommunale avgifter.
13. Rådmannen skal sette igang et prosjekt med mål om å senke kommunens netto årlige utgifter med 50 000 000,- kr. Prosjektet skal ha sine forslag til innsparinger klare til ny økonomiplan vedtas i kommunestyremøtet, juni 2013
14. Tiltak i henhold til budsjettets verbalpunkter iverksettes av Rådmannen etter tidsplaner som bestemt i Hovedutvalgene.

Vedlegg

VEDLEGG 1 - BUDSJETTSKJEMA 1A - DRIFT

	Budsjett 2013	Budsjett 2012	Regnskap 2011
Skatt på inntekt og formue	-581 022	-543 692	-502 048
Ordinært rammetilskudd	-776 021	-725 201	-670 909
Skatt på eiendom	-81 500	-80 000	-79 045
Andre direkte eller indirekte skatter	0	0	-42
Andre generelle statstilskudd	-93 363	-86 994	-31 041
Sum frie disponible inntekter	-1 531 906	-1 435 887	-1 283 085
Renteinntekter og utbytte	-16 670	-24 000	-22 806
Gevinst finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Renteutg.,provisjoner og andre fin.utg.	79 173	71 413	68 949
Tap finansielle instrumenter (omløpsmidler)	0	0	0
Avdrag på lån	54 156	52 936	41 158
Netto finansinnt./utg.	116 659	100 349	87 301
Til dekning av tidligere regnsk.m. merforbruk	29 500	10 000	0
Til ubundne avsetninger	25	2 348	5 993
Til bundne avsetninger	8 876	2 122	14 749
Bruk av tidligere regnks.m. mindreforbruk	0	0	-5 993
Bruk av ubundne avsetninger	0	0	-1 100
Bruk av bundne avsetninger	-557	-4 286	-17 099
Netto avsetninger	37 844	10 184	-3 450
Overført til investeringsbudsjettet	36 090	20 219	6 950
Til fordeling drift	-1 341 313	-1 305 136	-1 192 284

Sum fordelt til drift (fra skjema 1B)	1 341 312	1 305 136	1 192 284
---------------------------------------	-----------	-----------	-----------

Mer/mindreforbruk	-1	0	0
--------------------------	-----------	----------	----------

VEDLEGG 1 - BUDSJETTSKJEMA 1B - DRIFT

Budsjett 2013

Budsjett 2012

Regnskap 2011

Rådmann/ Politisk	22 279	17 387	76 264
Økonomi, organisasjon og utvikling	47 757	55 230	50 997
NAV	49 060	49 656	57 246
Fellesfunksjoner	34 522	39 437	-110 939
Kultur og idrett	47 111	41 285	43 245
Undervisning og oppvekst	479 851	459 176	457 178
Helse og omsorg	611 410	601 561	575 160
Teknisk	48 249	36 141	58 281
Justering i forhold til fellesinntekter	1 073	5 263	-15 148

Sum fordelt til driftsrammer	1 341 312	1 305 136	1 192 284
-------------------------------------	------------------	------------------	------------------

VEDLEGG 2- BUDSJETTSKJEMA 2A - INVESTERING

Budsjett 2013

Budsjett 2012

Regnskap 2011

Investeringer i anleggsmidler	281 698	298 549	143 217
Utlån og forskutteringer	40 000	40 000	39 140
Avdrag på lån	0	0	10 376
Avsetninger	0	0	41 924
Årets finansieringsbehov	321 698	338 549	234 657

Finansiert slik:

Bruk av lånemidler	-285 608	-318 331	-173 694
Inntekter fra salg av anleggsmidler/ eiendommer	0	0	-22 281

Tilskudd til investeringer	0	0	0
Mottatte avdrag på utlån og refusjoner	0	0	-19 935
Andre inntekter	0	0	-536
Sum ekstern finansiering	-285 608	-318 331	-216 446
Overført fra driftsbudsjettet	-36 090	-20 218	-6 950
Bruk av avsetninger	0	0	-6 340
Sum finansiering	-321 698	-338 549	-229 735
Udekket/udisponert	0	0	4 922

VEDLEGG 2 - BUDSJETTSKJEMA 2B - INVESTERING	Budsjett 2013	Budsjett 2012	Regnskap 2011
Videreformidlingslån	40 000	40 000	
Sentraladministrasjon	750	2 200	
Kultur og idrett	10 099	15 250	
Undervisning og oppvekst	42 949	45 925	
Helse og omsorg	40 339	49 742	
Teknisk	187 561	185 432	
Sum fordelt til investering	321 698	338 549	